

Innspill til innstilling om konkurrerende O/U-prosjekter for Frosen kraftverk og Mjåvatn kraftverk i Ål kommune

Viser til brev, datert 26. november 2021, hvor OED sender over NVEs innstilling knytta til søknader om konkurrerende O/U-prosjekter for Frosen kraftverk og Mjåvatn kraftverk i Ål kommune. Via telefon ble det i uke 2 gitt mulighet for utsatt høringsfrist til 21. januar 2022.

NVE gir i sin innstilling følgende oppsummering:

«NVE anbefaler at det gis konsesjon til Hafslund Eco Vannkraft AS for bygging og drift av Frosen kraftverk. Konsesjonen anbefales gitt etter vannressursloven § 8. Etter en helhetsvurdering av planene og de innkomne uttalelsene mener NVE at fordelene ved og den samfunnsmessige nytten av Frosen kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE legger vekt på at man ved tiltaket vil øke utnyttelsen av vannkraftressursene i et allerede utbygd vassdrag, og dermed øke produksjonen av godt regulert fornybar kraft. Det anbefales pålegg av slipp av minstevannføring i Juvåne/Rødungsåne. NVE anbefaler videre at Hafslund Eco får tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige fall- og grunnrettigheter etter oreigningsloven, og konsesjon til ervervet av fallrettigheter etter vannfallrettighetsloven.

Dette innebærer at vi ikke anbefaler at det gis konsesjon til Nordkraft Prosjekt AS for Mjåvatn kraftverk.

Årlig produksjon forventes å bli 26 GWh i Frosen kraftverk og 40 GWh i Mjåvatn kraftverk. NVE mener Frosen kraftverk allikevel representerer større fordeler for samfunnet enn Mjåvatn kraftverk. Vi legger bl.a. vekt på at Frosen kraftverk i større grad enn Mjåvatn kraftverk vil være tilpasset behovet for fleksibilitet i reguleringen av Stolsvatn. Frosen kraftverk vil i tillegg gi mindre påvirkning på landskapet fra massetipp, vil ha en vesentlig lavere utbyggingspris, og vil medføre mindre behov for oppgradering av linjenett. NVE mener at disse fordelene veier tyngre enn at Mjåvatn kraftverk ut fra dagens situasjon vil produsere mer enn Frosen kraftverk.»

Fylkeskommunens vurdering

PLAN Miljøavdeling

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG

Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO

Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no

Internett: www.viken.no

Org.nr.: 921693230

Viken fylkeskommunen er positive til økt utnyttelse av et allerede vannkraftregulert vassdrag, så lenge øvrige interesser ivaretas. Med bakgrunn i dette støttes NVEs forslag om at det gis konsesjon til Frosen kraftverk, med begrunnelse i fleksibilitet i reguleringene og mindre påvirkning på landskapet. Mer konkrete innspill knytta til Frosen kraftverk og berørte interesser/tema er gitt under.

Vannmiljø

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021, som nå avløses av Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken 2022-2027, har fastsatt mål for vannmiljøet i alle vannforekomstene i vannregionen.

Ifølge vannforskriften skal ny aktivitet eller nye inngrep vurderes i forhold til muligheten for å oppnå miljømålene, jfr. §§ 4 og 5 om miljømål og §12 om ny aktivitet eller nye inngrep. Vi kan ikke se at det her er gjort en tilstrekkelig vurdering i forbindelse med saksbehandlingen, og vil blant annet peke på at følgende punkter, ut ifra det vi kan se, er mangelfullt eller feilaktig beskrevet:

- Det gis inntrykk av feil tilstand/og eller miljømål for flere av vannforekomstene (alle har ikke moderat økologisk tilstand)
- Tvistvatnet er ikke en SMVF (sterkt modifisert vannforekomst)
- Det opplyses i innstillingen om at forhold for fisk og andre vanntilknyttede organismer vil kunne bedres/bli betydelig bedre ved pålegg om slipp av minstevannføring, men under avsnittet om vannforskriften står det at det er liten grunn til å tro at utbygginga vil medføre vesentlig endring i økologisk tilstand. Dette bør utdypes. Har en med nye tiltak allerede oppnådd godt økologisk potensial, eller vil ytterligere tiltak være uforholdsmessig kostnadskrevennde?

Selv om vanngjennomstrømningen i Juvåne reduseres, er det positivt at det kommer på plass minstevannføring i elva som under dagens regulering i perioder ikke mottar vann fra Stolsvatn. Det opplyses også om at etablering av kraftverk vil medføre noe jevnere vannføring enn det som er med dagens tappepraksis. Fylkeskommunen støtter her Statsforvalteren og NVEs forslag knyttet til minstevassføring, som er høyere enn regulantens forslag, og mener det er positivt at tilstanden for fisk og andre vanntilknyttede organismer forbedres.

Med tanke på faren for utvasking av finkornet materialet støttes vurderingen av at masser ikke bør deponeres i vann.

Villrein

Vi viser til tidligere uttalelser fra Villreinnemnda og Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen). Sammen med Villreinnemnda, Statsforvalteren, Villreinutvalget og kommunene har fylkeskommunen gjennom regional plan for Nordfjella med Raudafjell satt felles mål for arealpolitikken for å ivareta de hensyn som villreinen har for å opprettholde en levedyktig bestand i området. For tida er villreinbestanden i området svært liten på grunn av tiltakene som er gjennomført i et forsøk på å bekjempe CWD/ skrantesjuka. På sikt skal villreinen reetableres i området, og vi må sammen sikre at habitatet framstår som minst like bra, helst enda litt bedre, for villreinen, som er truet og havnet på rødlista i november 2021.

Generelt kan vi si at randsonen i fjellområdet over tid har blitt større og påvirker kjerneområdene til villreinen mer intenst. Tekniske inngrep, slik som dammer, høyspentledninger og anleggsveier, har fragmentert kjerneområdet, og det har ført til mer ferdsel i kjerneområdene fordi disse områdene har blitt mer tilgjengelig, folk har fått mer fritid og bedre utstyr, og det har blitt mer populært og lettere tilgjengelig å ta seg inn i villreinens kjerneområder. Dette kommer i tillegg til indre utfordringer for villreinen, slik som sykdommen CWD/skrantesjuka.

Fylkeskommunen støtter Villreinnemndas tidligere uttalelser som viser til at villreinen i liten grad blir påvirket av en utvidelse av kraftverket, men i en helhetlig vurdering må det tas hensyn til at kraftverket også i sin nåværende utforming har påvirket villreinstammens mulighet til å ta i bruk sine opprinnelige trekkruiter. Slik Villreinnemnda beskriver i tidligere uttalelser, hadde villreinen fra naturens side, en trekkorridor på ca. 1 km mellom Frosen og Rødungen. Pga. oppdemningene, sommerveg på nordsiden av Rødungen og begge sider av Stolvassmagasinet, stor trafikk og hyttebebyggelse, spesielt i Rødungen-Bersjøområdet, har villreintrekk mellom Reineskarvområdet og Hovsåsen nærmest opphørt. Ny utbygging forsterker ikke denne effekten, men ny utbygging gjør det mulig å vurdere dette kraftverkets samlede påvirkning på villreinstammen, og på ny vurdere å sette reviderte vilkår, for å rette opp i manglende hensyn da kraftverket ble opprettet i sin tid.

Det er ikke sikkert at de mest hensiktsmessige tiltakene for å bedre villreinen kår i Nordfjella, bør gjennomføres akkurat i planområdet til dette aktuelle utbyggingsprosjektet. Et overordnet mål for naturrestaureringen i Nordfjella er å sette i gang restaureringstiltak der effekten er størst. Da må hele villreinområdet vurderes i sin helhet. Gjennom samarbeidet om regional plan, er partene i gang med dette arbeidet. I første omgang skal vi se på de "enkle" tiltakene gjennom å utarbeide felles sti- og løypeplan. Deretter må de større tiltakene vurderes. Opprettelsen av "villreinfond" vil på sikt gjøre det mulig å realisere slike tiltak, og det er av stor betydning at OED i en hver anledning vurderer om det er anledning til og hensiktsmessig å sette vilkår om bidrag til "villreinfondet" når nye tillatelser gis.

Fylkeskommunen oppfordrer OED til å vurdere om det er anledning til og hensiktsmessig å sette vilkår om bidrag til "villreinfondet" når det nå gis tillatelse til opprustning og utvidelse av kraftverk som det i denne saken er snakk om.

Samferdsel

Slik fylkeskommunen forstår det vil regulering av Frosen kraftverk inngå som en del av Holsreguleringen. Det er en god del infrastruktur (brakar, gang- og sykkelvei, veiskråninger mm.) knyttet til fylkesvegnettet som ligger nært vann og vassdrag, og da særlig Hovs- og Holsfjorden. Det er viktig at det blir undersøkt om ny vannkraftregulering kan føre til ny flomproblematikk eller utilsiktet negativ påvirkning av infrastruktur tilknyttet fylkesvei 50. Endringer i fyllingsgrad om sommeren kan gi mindre buffer til å unngå flom i vassdraga, men vi anser det som en svært lav risiko selv med venta endringer i klimaet i årene framover.

Ny vannkraftsregulering må ta høyde for samfunnskritisk infrastruktur som fylkesvei og tilhørende samferdselsinfrastruktur, og påse at endringer i den helhetlige Holsreguleringen ikke medfører negativ påvirkning på eksisterende infrastruktur eller drift av denne. Fv. 2930

er nærmeste fylkesvei til nytt anlegg, men vi kan ikke se at denne vil bli påvirket av et nytt kraftverk.

Med bakgrunn i ovennevnte vurderes påvirkningen på samferdselsinfrastruktur som Viken eier som svært begrenset.

Masser

Det er positivt at eventuell deponistørrelse og mulige landskapsvirkninger er vektlagt i NVEs innstilling. Viken fylkeskommune mener likevel masser i større grad bør anses som en ressurs, og at overskytende masser derfor i størst mulig grad bør utnyttes og ikke deponeres. Med bakgrunn i dette bør det vurderes om massene som prosjektet genererer i større grad kan utnyttes på en mer bærekraftig måte.

Hensyn til arkeologiske kulturminner

Vi ser at forholdet til kulturminner og kulturminneloven er nevnt flere steder i NVE's innstilling. Fylkeskommunen har også uttalt seg om forholdet til kulturminner tidligere. Vi forstår det slik at Frosen kraftverk i grove trekk sammenfaller med Mjåvatn kraftverk når det kommer til landbaserte inngrep. Fylkeskommunen, ved tidligere Buskerud fylkeskommune, gjennomførte også en arkeologisk registrering på de arealene som gjelder Mjåvatn kraftverk tilbake i 2013. Det ble da ikke påvist automatisk fredete kulturminner som var i konflikt med tiltakene til dette alternativet. Det ble da, som nå, vurdert slik at de områdene med størst potensial for å påvise automatisk fredete kulturminner, er områdene som ligger i den regulerte strandsona mellom HRV og LRV. Det er hovedsakelig bosetnings- og/eller aktivitetsflater fra steinalder som er aktuelt å registrere, men det er også kjent flere jernvinneanlegg i strandsona på nordsiden av Rødungen. Utløpsoset inn i Rødungen (fra Tvistvatnet) og nærområdene til dette er derfor et område av arkeologisk interesse. Vi har forstått det slik at en utbygging ikke innebærer noen endring i reguleringen av vannmagasinene.

Ut fra innstillingen ser vi at detaljeringen av enkelte tiltak ikke er klarlagt ennå, spesielt for Frosen kraftverk. Det er blant annet ikke avklart endelig plassering av massedeponi. Til Frosen kraftverk er det og planlagt sjøkabel for tilkobling til strømmettet. Vi forstår det slik at dette vil gå på områdekonsesjonen til Hallingdal kraftnett, og at det er de som eventuelt skal bygge og drifte dette. Vi vil påpeke at ingen av de eventuelle tiltakene under HRV for alternativ Frosen kraftverk er utredet arkeologisk. Vi vil måtte gjøre en vurdering av dette når det foreligger klarlagte detaljplaner. Dette vil også gjelde eventuelle andre tiltak som ikke er undersøkt arkeologisk i sammenheng med vår registrering av Mjåvatn kraftverk i 2013.

Viken fylkeskommune forutsetter at vi får mulighet til å vurdere tiltakene etter kulturminnelovens §9 ved senere detaljplaner, og at vi får disse til uttalelse/høring. Dette gjelder spesielt når det kommer til omfang og endelig plassering av massetak og tilkopling til strømmett via sjøkabel. Dette er også påpekt av NVE i deres innstilling, s. 33 og 35. Vi viser til våre tidligere uttalelser i saken samt NVE's innstilling og forslag til vilkår - post 6.

Vi har videresendt spørsmål om innspill til Norsk Maritim Museum som har ansvar for kulturminner under vann. Norsk Maritim Museum forutsetter på samme måte som oss at de får detaljplaner til høring slik at de kan vurdere tiltakene opp mot kulturminnelovens § 9.

Vennlig hilsen

Annette Lindahl Raakil
fylkesråd for plan, klima og miljø

Tonje Rundbråten
Rådgiver

Kopi til:

Ål kommune

Hol kommune

NORSK MARITIMT MUSEUM